

ELEKTRONISCHE INFORMATIEOVERDRACHT IN DE SOCIALE ZEKERHEID EN
PRIVACYBESCHERMING.

Frank ROBBEN

14 mei 1986

Inleiding.

Toen Babbage meer dan 150 jaar geleden begon met de constructie van twee mechanische rekenapparaatjes, heeft hij er waarschijnlijk nooit bij stilgestaan dat hij aan de basis zou liggen van de ontwikkeling van een techniek die de sociale omgeving van de mens op grondige wijze zou wijzigen: de informatica. Als techniek zijn computers en databanken inderdaad niets anders dan vernuftige verlengstukken die de menselijke kracht op exponentiële wijze vermenigvuldigen, maar als instrumenten zijn ze waard wat de mens ervan weet te maken. Vandaar de hooggespannen verwachtingen en de diepe onrust die ze tegelijkertijd doen oprijzen (1).

Juist omdat de voordelen en gevaren die voortvloeien uit de aanwending van informatica niet eigen zijn aan de techniek op zich, maar afhangen van het concrete gebruik dat ervan wordt gemaakt, wens ik me bij de behandeling van de mij opgedragen thematiek te axeren op de toepassing van elektronische gegevensverwerking binnen de Belgische sociale zekerheid, om aldus te vermijden in het ijle te praten over het in de titel geïnsinueerde spanningsveld. In een eerste deel zal dan ook een overzicht gegeven worden van de wijze waarop de informatieoverdracht binnen de sociale zekerheid in België op dit moment is georganiseerd en welke hervormingsmaatregelen op til staan. Daarna zal dan, met de verworven inzichten in het achterhoofd, de discussie worden geopend rond de maatregelen die wenselijk zijn ter bescherming van de privé-levenssfeer van hen die subject of object zijn van de informatiehonger uitgaande van het sociale zekerheidssysteem.

Het eerste deel van deze bijdrage is ruim geïnspireerd op de resultaten van een onderzoek waaraan ik meewerkte, en dat tot doel had na te gaan hoe de omgang met informatie binnen de sociale zekerheid zou kunnen worden gerationaliseerd (2). De inzichten die werden verworven, werden door een aantal leden van het onderzoeksteam met succes verdedigd in de schoot van de "Koninklijke Commissie belast met de codificering, de harmonisering en de

vereenvoudiging van de wetgeving betreffende de Sociale Zekerheid in het kader van de algemene hervorming van die wetgeving" (3), en zijn in grote lijnen terug te vinden in het voorontwerp van wetboek van sociale zekerheid van de Koninklijke Commissie (4). De noodzaak aan een fundamentele hervorming op dit vlak wordt dus blijkbaar meer dan ooit in brede kring ingezien. De verwezenlijking ervan behoort overigens tot de prioriteiten van de Minister van Sociale Zaken voor de huidige legislatuur (5). De krachtlijnen van het te verwachten beleid worden lager uiteengezet.

De schets zal worden beperkt tot de behandeling van gepersonaliseerde of personaliseerbare gegevens. Bij de verwerking van adequaat geanonimiseerde gegevens kan men immers niet gewagen van een conflict met het recht van het individu op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, gezien het individu op wie de gegevens betrekking hebben niet gekend is. Uiteraard voorzover bij het vernaamlozingsproces methoden worden aangewend die repersonalisatie uitsluiten. Deze problematiek blijft hier echter onbesproken.

Merken we tenslotte vooraf op dat hogervermeld veldonderzoek werd beperkt tot het sociale zekerheidsstelsel der werknemers, en de eerste twee gedeelten van de navolgende tekst aldus aan dezelfde beperking onderhevig zijn. Vermoedelijk kan voor de andere stelsels evenwel gelijkaardige kritiek worden geformuleerd.

1. Beschrijving van de huidige methode van informatieverwerving en -verwerking binnen de Belgische sociale zekerheid der werknemers.

Het vermelde onderzoek heeft in de eerste plaats geleerd dat aan de burgers overdreven inspanningen worden gevraagd bij de mededeling aan sociale zekerheidsinstellingen van de gegevens nodig voor de berekening van de sociale rechten (6). Dezelfde informatie over dezelfde persoon of situatie wordt bij dezelfde bron meermaals opgevraagd door verschillende instanties. De functionele

gegevensuitwisseling tussen de instellingen is uiterst beperkt, en waar samenwerking bestaat is deze de vrucht van accidentele particuliere initiatieven. Een coördinerend beleid inzake informatie-beheer ontbreekt.

Deze kritiek wens ik te staven aan de hand van de beschrijving van de opvragingsmethoden die worden gehanteerd met betrekking tot de loon- en arbeidstijdgegevens enerzijds, en de identificatiegegevens anderzijds.

De bijdragen voor de zeven sectoren die formeel tot het stelsel van sociale zekerheid der werknemers behoren (7), worden centraal geïnd door een daartoe speciaal opgerichte instelling, de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (R.S.Z.). Zij worden berekend in functie van het door de werknemer verdiende loon. Heel wat bijzondere regelingen voorzien in verminderingen of vermeerderingen der bijdragen in functie van de geleverde arbeidsprestaties of van het tewerkstellingskader.

De per werknemer benodigde informatie betreffende loon en arbeidsregime wordt door de werkgever, of door het door hem vrij gekozen en betaald sociaal secretariaat, driemaandelijks op voorgedrukte formulieren aan de R.S.Z. overgemaakt. Magnetisch leesbare dragers worden nooit aangewend. De bijdragen worden door de werkgever of het bevoegde sociaal secretariaat zelf vooraf berekend en onmiddellijk betaald. Door middel van steekproefsgewijze verrichte onderzoeken ter plaatse in de bedrijven, wordt de realiteitswaarde van de verstrekte informatie getoetst, hetgeen tot regularisatie van de bijdrageberekening aanleiding kan geven.

Hoewel de meeste sociale verzekeringsuitkeringen aan de hand van het gedurende de wettelijk bepaalde referteperiode door de verzekerde verdiende loon berekend worden, aangevuld met fictieve lonen voor gelijkgestelde periodes, en de R.S.Z. principieel voldoende gedetailleerde en uitgesplitste informatie omtrent lonen en arbeidstijden verkrijgt, speelt deze parastatale slechts in

beperkte mate de haar meegedeelde inlichtingen systematisch aan haar zusterinstellingen door. Evenmin slaat ze de informatie lang genoeg op om de andere instellingen toe te laten te gepasten tijde de benodigde inlichtingen te consulteren. Enkel met de sectoren pensioenen en jaarlijkse vakantie der arbeiders, bestaat een vaste overdrachtsrelatie, via de Maatschappij voor de Mechanografie ter toepassing van de sociale wetten, een V.Z.W. die op het vlak van geautomatiseerde gegevensverwerking taken uitvoert voor een aantal sociale zekerheidsinstellingen, waaronder de R.S.Z. Waar dan al zulk uitwisselingsproces plaatsvindt, geschiedt dit op een zeer inefficiënte wijze, zowel wat betreft het gebruikte medium als wat betreft de toegepaste methode. De transmissie geschiedt immers in het merendeel der gevallen aan de hand van papieren copieën, wat onverantwoord is gezien zowel de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, belast met het bijhouden van de individuele rekening der werknemers binnen het kader van de pensioenverzekering, als de vakantiekassen nadien elk voor zich de gegevens in elektronische bestanden opslaan. Bovendien worden de duplicaten zonder enige voorafgaande controle verzonden. Zelfs het nazicht op louter rekenkundige totalisatiefouten wordt aan de bestemmingen overgelaten, die bij detectie van onvolkomenheden evenwel tot melding ervan aan het inningsorganisme verplicht zijn. Dit brengt enorme tijd- en kostenrovende regularisatiebezigheden met zich mee.

De sectoren die niet systematisch door de R.S.Z. van loon- en arbeidsinformatie worden bediend, vragen, na aanmelding door het slachtoffer van het zich voordoen van een sociaal risico, steeds op eigen houtje de benodigde inlichtingen bij de burger op. Dit impliceert dat de werkgever meermaals van hetzelfde document - de individuele rekening die hij krachtens arbeidsrechtelijke bepalingen per werknemer dient bij te houden (8), en waarop alle loon- en arbeidstijdsgegevens waarover hij beschikt, geconcentreerd zijn - dezelfde informatie dient over te schrijven op verschillende formulieren, telkens anders geordend en ingedeeld.

In de sector ziekte- en invaliditeitsverzekering wordt de loon-informatie met het oog op het vaststellen van verzekerbareheid via de methode der bijdragebons zelfs systematisch langs een parallel net betrokken. Een redelijke verklaring waarom deze attesten zulke lange weg dienen af te leggen, met de daaruit voortvloeiende mogelijkheden tot fraude, kunnen we helaas niet onderkennen.

Gelijkaardige meervoudige overdracht van identieke informatie doet zich ook voor met betrekking tot de identificatiegegevens van de verzekerden. In de huidige situatie wordt op elk invulformulier opnieuw naar zeer gedetailleerde en uitgebreide persoonsinformatie gepeild. Meer nog, regelmatig wordt, ter verificatie van de door de verzekerde verstrekte informatie, bij de gemeenten een uit-treksel uit het bevolkingsregister gevraagd. Wat is het nut van het informeren naar inlichtingen bij burgers die men blijkbaar toch niet vertrouwt, en waarvan men het nodig acht ze systematisch aan een controle te onderwerpen via het opvragen van dezelfde gegevens bij een officiële instantie ? Lager zal worden uiteen-gezet hoe een reeks ontwerpen van koninklijk besluit genomen ter uitvoering van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen (9) binnenkort een juridisch kader zullen scheppen om deze kromgegroeide werkwijze te rationaliseren.

De druk die de burgers ondergaan door de hoge frequentie van de hen opgelegde informatieoverdrachten, wordt nog verhoogd doordat elke instelling een eigen filosofie huldigt over haar aandeel in de informatieverwerving en -verwerking. Zonder zich te bekreunen omtrent de wijze waarop de burger zijn boekhouding en archief beheert, vraagt iedereen naar een voorstelling van de informatie naar eigen behoeften en vormen.

De invuller wordt m.a.w. in overdreven mate belast met de juridische interpretatie van historische gegevens, waarvoor een grondige kennis is vereist van het sociaal zekerheidsrecht die van hem

niet mag worden verwacht. In een poging aan dit gebrek aan rechtskennis te verhelpen, overstelpen sommige instellingen, zoals de R.S.Z., de invuller met karrevrachten instructies. De illusie dat het doorworstelen van deze begeleidende lectuur, zo hij al gelezen wordt, een voldoende begrip van de reglementering waarborgt, is even groot als de treinen papier die eraan verstookt worden. In elk geval is een doeltreffende controle door de sociale zekerheidsinstellingen op de juistheid van de door de ondervraagden verstrekte informatie onmogelijk, zolang bij de administratieve uitvoering van de wettelijke bepalingen geen onderscheid wordt aangelegd tussen het opzoeken van historische gegevens enerzijds, en het juridisch kwalificeren en verwerken van die gegevens anderzijds. Deze taakvermenging ligt aan de bron van misverstanden en fouten die ertoe leiden dat de sociale zekerheid haar doelstellingen niet kan verwezenlijken.

Een volgende bemerking betreft de schaarse inzet van informaticamiddelen in de gevallen waarin instellingen onderling gegevens uitwisselen. Dit gaat soms zelfs zo ver dat tussen twee organismen die over compatibele elektronische verwerkingsapparatuur beschikken, de informatieoverdracht via papier geschiedt.

On-line verbindingen tussen sociale zekerheidsinstellingen bestaan niet, evenmin als gegevensbanken die door verschillende organismen consulteerbaar zijn. Hoogstens verloopt de overdracht van de gegevens via met de post verstuurde magneetbanden. In het merendeel der gevallen, wordt evenwel papier als transmissiemedium gebruikt.

Door het ontbreken van een coördinerend beleid inzake gegevensbeheer en -uitwisseling, en door de lage graad van informatisering van de meeste instellingen, wordt ook een efficiënte ondersteuning van de sociale planning op nationaal vlak, door de verwerking van

basisgegevens tot sociale en economische indicatoren of door het toepassen van simulatiemodellen op sectoriële parameters, onmogelijk gemaakt. Elke instelling maakt weliswaar binnenshuis statistieken, maar hanteert daarbij eigen, historisch gegroeide begripsomschrijvingen en berekeningstechnieken, zodat de onderlinge vergelijkbaarheid en de betrouwbaarheid gering zijn. Een analyse van het geheel der in het net van de sociale zekerheid beschikbare informatie in haar onderlinge samenhang behoort spijtig genoeg nog niet tot de mogelijkheden, zodat het vooralsnog moeilijk blijft om de invloed vast te stellen van maatregelen of ontwikkelingen in één sector op de evolutie van een andere sociale zekerheidstak, of een inzicht te verwerven in de interdependentie van de op eenzelfde maatschappij inwerkende sociale, economische en financiële politiek.

2. Het hervormingsplan voorgesteld door de Minister van Sociale Zaken.

In navolging van de voorstellen vervat in het voorontwerp van wetboek van sociale zekerheid van de Koninklijke Commissie, en van de resultaten van bovenvermeld onderzoek, heeft de Minister van Sociale Zaken begin april van dit jaar, voor wat de sociale zekerheid der werknemers betreft, het beleid voorgesteld dat zal worden gevoerd om de beschreven kromgegroeide werkmethoden te saneren.

Bij de hervorming wordt ernaar gestreefd een optimaal evenwicht te bereiken tussen twee doelstellingen:

- 1) de burger, zowel de werkgever als de werknemer, zo weinig mogelijk moeite en hinder bezorgen bij de mededeling van de gegevens;
- 2) aan alle sociale zekerheidsinstellingen de garantie te bieden dat de noodzakelijke informatie hen op de efficiëntste wijze en met de grootst mogelijke juistheids- en volledigheidsgraad wordt ter beschikking gesteld.

Te dien einde zal de meervoudige opvraging van identieke inlichtingen, die nu aanleiding geeft tot de confectie van tal van formulieren, zoveel mogelijk worden geruild voor een eenmalige opvraging, zo dicht mogelijk bij de bron. Dit vereist een rationalisatie zowel van de opvraagmethode als van de opslagtechniek, waarbij de moderne technologieën maximaal zullen worden ingezet. In grote lijnen kan de toestand waarnaar wordt gestreefd, als volgt worden samengevat:

- 1) bij elke sociale zekerheidsinstelling en bij het Ministerie van Sociale Voorzorg wordt een databank uitgebouwd en een verwerkingscomputer geïnstalleerd.
- 2) in de databank van het Ministerie voor Sociale Voorzorg wordt de algemene informatie met een duurzaam karakter samengebracht, zijnde de informatie betreffende de algemene levenssituatie van de verzekerden waaraan meerdere instellingen behoefte hebben, voorzover die informatie niet in het Rijksregister der natuurlijke personen is opgeslagen.
- 3) in de perifere databanken van de onderscheiden instellingen wordt de duurzame informatie van specifieke aard opgeslagen, zijnde de informatie die normaliter alleen de betreffende instelling nodig heeft en waarvan de uitwisseling met de zusterinstellingen dus slechts occasioneel geschiedt.
- 4) in de perifere databank van de R.S.Z. wordt de periodiek te verkrijgen algemene informatie omtrent de loon- en arbeidssituatie van de verzekerden bijgehouden.
- 5) alle gegevens betreffende dezelfde persoon worden in de diverse databanken geïdentificeerd aan de hand van het identificatienummer van het Rijksregister der natuurlijke personen.

- 6) de verwerkingscomputers van de sociale zekerheidsinstellingen hebben rechtstreeks toegang tot de gegevens beschikbaar in het Rijksregister der natuurlijke personen.
- 7) bij het Ministerie voor Sociale Voorzorg wordt een leidende computer geïnstalleerd die, indien de nood zich voordoet, aan de verwerkingscomputers van de onderscheiden sociale zekerheidsinstellingen een gecontroleerde toegang kan verschaffen tot bepaalde gegevens uit :
 - de algemene sociale gegevensbank bij het Ministerie van Sociale Voorzorg
 - de perifere databanken van de zusterinstellingen.
- 8) de opvraging van de duurzame informatie, hetzij met een algemeen, hetzij met een specifiek karakter, mag verder door alle perifere instellingen gebeuren, doch slechts na er zich van vergewist te hebben dat de benodigde informatie niet reeds in één of andere in het netwerk geïntegreerde databank voorhanden is. Slechts zo dat niet het geval blijkt te zijn, mag naar de gegevens gepeild worden bij de burgers. Daardoor wordt de eenmaligheid van de gegevensopvraging gegarandeerd.
- 9) de opvraging van de loon- en arbeidstijdgegevens gebeurt uitsluitend door de R.S.Z. Daartoe deelt de werkgever of zijn sociaal secretariaat periodiek de geüniformiseerde individuele rekeningen mee van de bij hem tewerkgestelde werknemers, wat hen verder ontslaat van het verstrekken van dergelijke inlichtingen. De interpretatie van de individuele rekening gebeurt door de R.S.Z., bij middel van een eenvormig systeem van codering dat in voorafgaandelijk overleg tussen de werkgevers (of hun sociaal secretariaat) en de R.S.Z. wordt opgesteld. De werkgever heeft de keuze tussen papieren of elektronische overdracht van de loon- en arbeidstijdgegevens.

- 10) de juridische kwalificatie van de door de burgers verstrekte gegevens, de vaststelling van de gederfde lonen, het nazicht van de arbeidssituatie, de berekening van bijdragen en tegemoetkomingen gebeurt voortaan nog enkel in de schoot van de instellingen van sociale zekerheid.

Dergelijk systeem zal de gegevensverwerking binnen de sociale zekerheid aanzienlijk rationaliseren, met respect voor de beheersautonomie van de onderscheiden instellingen wat betreft de uitvoering van hun specifieke taken. De bij de diverse organismen nu reeds voorhanden zijnde apparatuur, software en gegevensbanken behouden immers hun functie en belang, maar worden ingeschakeld in een netwerk. Dit wordt weliswaar gedirigeerd door een leidende computer, doch zonder dat deze in enige mate het werk van de perifere computers opslorpt of alle gegevens in zich concentreert. Het weze duidelijk beklemtuond dat de formule van een mammoetcomputer, die alles zelf zou doen, om principiële redenen ten stelligste wordt afgewezen. Overigens komt zij geenszins meer overeen met de huidige technologische opvattingen. De klassieke hypergecentraliseerde informatiesystemen worden immers algemeen ervaren als zeer star en weinig geschikt om rekening te houden met de evolutie van de behoeften van de gebruikers (10).

Een eerste maatregel ter realisatie van het beschreven tienpuntenplan, wordt eerstdaags van kracht, en heeft tot doel enerzijds de meervoudige opvraging van algemene identificatiegegevens bij de burgers en de gemeentelijke bevolkingsdiensten te vermijden, en anderzijds het administratief beheer van de sociale zekerheid te organiseren op basis van één identificatienummer, zijnde dat van het Rijksregister der natuurlijke personen. Een reeks ontwerpen van koninklijk besluit die aan de instellingen van sociale zekerheid (inclusief de meewerkende organismen) toegang verlenen tot de informatie opgeslagen in het Rijksregister, en hen machtigen tot het gebruik van het identificatienummer van het Rijksregister, werden immers voor advies voorgelegd aan de afdeling wetgeving van de Raad van State. Verwacht wordt dat ze

voor eind juli in het Belgisch Staatsblad zullen verschijnen. De technische realisatie van de samenwerking tussen de sociale zekerheidsinstellingen en het Rijksregister zal evenwel nog de nodige tijd in beslag nemen.

De concrete verwezenlijking van de rest van het hervormingsplan wordt voorbereid in een werkgroep waarin alle sociale zekerheidsinstellingen vertegenwoordigd zijn. In eerste instantie zullen de informatiebehoeften van de diverse instellingen worden onderzocht en met elkaar vergeleken. Dit zal leiden tot de opstelling van een inventaris van de gegevens die benodigd worden voor de vaststelling van de sociale rechten van de verzekerden, en de classificatie van de data in specifieke, perifeer op te slagen gegevens, en algemene, centraal te bewaren gegevens. Deze analyse moet dan de basis vormen voor de praktische implementatie van het netwerk en de inwerkingstelling van de sociale kruispuntbank.

3. Elektronische informatieoverdracht binnen de sociale zekerheid en privacybescherming.

Nu de structuur werd geschetst van het netwerk waarnaar wordt gestreefd voor de uitwisseling van gepersonaliseerde gegevens binnen de sociale zekerheid, kan worden geanalyseerd welke waarborgen voor de privacy van de verzekerden uit de structuur van dit systeem zelf voortvloeien en welke bijkomende technische en/of juridische garanties wenselijk zijn.

Vooreerst wens ik evenwel enige klaarheid te scheppen in de driehoeksrelatie sociale zekerheid, informatisering en privacybescherming. Stilaan is het immers in de publieke opinie een automatisme geworden het gebruik van computers onmiddellijk te associëren met inbreuken op het recht op intimiteit (11), dat in een rechtsstaat als grondrecht wordt erkend. Ongetwijfeld leidt een centraal gecoördineerde geautomatiseerde informatieverwerking tot een veel vluigere beschikbaarheid van uitgebreidere gegevens dan de klassieke verwerkingsmethode, en verhoogt de toepassing van

moderne on-linetechnieken en het vermogen van de computer tot het snel ordenen van, selecteren uit en leggen van verbanden tussen een grote hoeveelheid van gegevens, de toegankelijkheid en de reikwijdte van persoonsinformatie. Bovendien kunnen door koppeling van bestanden de voor verschillende doeleinden verzamelde gegevens, gezamenlijk worden aangewend, met het gevaar de grenzen, die voor de aanvankelijke doelstelling van de inzameling waren getrokken, te overschrijden (12).

De spanning tussen de nood aan informatie in hoofde van de sociale zekerheid en het recht op privacy in hoofde van de burger wordt aldus zeker door de inzet van de moderne technologieën versterkt. Maar ze wordt er niet door gecreëerd. Ze is immers een noodzakelijk correlarium van elk sociaal zekerheidssysteem, dat zich tot doel stelt de bevolking te beschermen tegen sociale plagen via het verstrekken van de juiste vorm van hulp of bijstand op het juiste ogenblik en op de juiste plaats. De sociale zekerheid kan haar functie maar adequaat vervullen zo ze nauw aansluit bij de concrete noden van de verzekerden, en dus ook die noden kent. Overigens gebiedt de solidariteitsgedachte die aan een sociaal zekerheidssysteem ten gronde ligt, en die ertoe leidt dat middelen van allen worden aangewend ten voordele van enkelen, dat de nodige selectiviteit bij de keuze van de categorie der te beschermen personen aan de dag wordt gelegd. Niet de informatisering, maar de sociale zekerheidsreglementering legt op in sommige gevallen na te gaan met wie een potentiële rechthebbende samenwoont of hoeveel bestaansmiddelen hij heeft. Het gebruik van informaticamiddelen zorgt er enkel voor dat deze gegevens sneller en met minder kosten kunnen worden bekomen zonder de betrokkene daartoe op overbodige wijze te moeten belasten, en dat de berekening van een eventueel recht nauwkeuriger en rechtvaardiger kan plaatsvinden. De aanwending van moderne technologieën binnen de sociale zekerheid heeft met andere woorden, net zoals op alle andere domeinen, enkel tot doel de informatieverwerking te rationaliseren. De vraag kan overigens worden gesteld of ons systeem van sociale zekerheid überhaupt nog zal kunnen blijven functioneren zonder beroep te

doen op informaticamiddelen bij de verwerking van de gegevensstromen, die door de veralgemening en de groeiende complexiteit van de sociale wetgeving gestadig toenemen (13).

De bespreking van de in de titel vervatte problematiek wordt dan ook best ontdubbeld in twee deelaspecten: de spanning die door de sociale zekerheid wordt gecreëerd tussen het recht op informatie van de gemeenschap en het recht op bescherming van de privacy van de burger enerzijds, en de invloed van de informatisering op deze verhouding anderzijds. Dit onderscheid wordt al te vaak miskend.

Zo men aanvaardt dat een sociale zekerheidsstelsel dient aan te sluiten bij de concrete behoeften van de beschermelingen, en dus hulpverlening op forfaitaire basis wordt afgezworen, dienen, ongeacht de bij het informatiebeheer gebruikte methoden en middelen, regelen vastgesteld te worden over de wijze waarop met de verkregen gepersonaliseerde gegevens wordt omgesprongen. Het loutere feit dat iemand recht heeft op sociale zekerheidstegevoelens mag er immers niet toe leiden dat zijn privé-leven meer aan Jan Publiek wordt blootgelegd dan dat van niet-uitkeringsgerechtigden. Deze relatie van noodzakelijke complementariteit werd in de meeste landen geruime tijd over het hoofd gezien. Pas bij de introductie van informaticamiddelen, en de ermee gepaard gaande verhoging van de toegankelijkheid en de reikwijdte van selectieve persoonsinformatie werd de absolute behoefte aan een regeling ingezien en de problematiek tot een publiek debat gemaakt. Het gevoel van bedreiging door de computer dat bij de publieke opinie overigens minder heerst dan algemeen wordt gedacht (14), werd vanuit bepaalde hoeken zelfs via een eenzijdige voorstelling van de toestand handig aangezwengeld om uit naam van de bescherming van de privé-levenssfeer van de burger de eigen belangen te vrijwaren.

Het ware echter fout de privacybeschermende regelen nu enkel op de geautomatiseerde methode van informatieverwerking af te stemmen.

Ze moeten van algemene aard zijn, en los staan van de aangewende technieken. De uitvaardiging van een regeling ter bescherming van de privé-levenssfeer heeft, zoals reeds aangegeven, tot doel mijlpalen vast te leggen binnen het spanningsveld dat bestaat tussen het recht op informatie van de gemeenschap en het recht op privacy van de burger. Deze bakens worden geplaatst in functie van het heersend maatschappelijk waardengevoel, en worden juridisch vertaald door het vastleggen van wederzijdse rechten en plichten, die dienen te worden gerespecteerd ongeacht de concrete vorm waarin de spanningsrelatie zich voordoet. De uitvaardiging van een afzonderlijke plichtenleer per verwerkingsmethode zou immers voeren tot een werkelijkheidsvreemd uiteenrafelen van in de praktijk verstrengelde werkwijzen, en uitmonden in een weinig bevredigende databescherming die dient gerealiseerd aan de hand van een trapezenummer tussen verschillende regelingen. Bovendien zou er een constante nood bestaan aan herdenking van de basisnormen naargelang de werkmethoden veranderen.

Het gevoerde pleidooi voor een methode-onafhankelijke en aldus evolutief interpreteerbare basisreglementering ter bescherming van de privacy mag evenwel niet verkeerd worden begrepen. Dergelijke overkoepelende grondstructuur is noodzakelijk, maar kan enkel hard worden gemaakt zo bij het vastleggen van de technische en structurele beveiligingsmaatregelen die de algemene beschermingsbeginselen moeten concretiseren en de naleving ervan moeten waarborgen, de nodige aandacht wordt besteed aan diversificatie naargelang de effectief aangewende verwerkingstechnieken. De uitvaardiging van de uitvoerende maatregelen dient m.a.w. essentieel te steunen op een nauwkeurige analyse van de mogelijkheden van de betreffende technieken. Een analyse die, gezien de razendsnelle ontwikkelingsgang van de technologie, overigens permanent zal moeten worden bijgewerkt.

Daarenboven mag onze roep naar de uitwerking van basisbeginselen met betrekking tot de omgang met informatie binnen een systeem van sociale zekerheid niet worden geïnterpreteerd als een miskennis

van de eigenheid van de privacyproblematiek binnen het kader van deze sector. Zoals hoger vermeld, bestaat de zending van de sociale zekerheid erin de door sociale plagen bedreigde verzekerden te beschermen, en dient het systeem daartoe een zo nauwkeurig mogelijke kennis te hebben van de werkelijke levenssituatie van de beschermelingen. De slechte functionering van het stelsel brengt immers de veiligheid van de hele gemeenschap in het gedrang: armoede, sociale onrust, bedreiging van de volksgezondheid. Bij de bescherming van het individueel belang, door het uitvaardigen van regelen ter bescherming van de privé-levenssfeer, dient binnen een systeem van sociale zekerheid dan ook meer dan elders aandacht besteed aan verhouding met het collectief belang. De uitvaardiging van één privacyreglementering voor alle maatschappelijke sectoren, inclusief de sociale zekerheid, leidt hetzij tot de onmogelijkheid voor de sociale zekerheid haar zending te vervullen, indien het een restrictieve regeling betreft, hetzij tot een gebrek aan waarborgen voor het individu tegen onverantwoorde inbreuken op zijn intimiteit, indien de voor de sociale zekerheid op maat gesneden regeling algemeen wordt uitgebreid.

Het toepassingsgebied van de specifieke basisregeling dient zich uiteraard slechts uit te strekken tot de omgang met informatie binnen het kader van de sociale zekerheid. Op betrekkingen tussen sociale zekerheidsinstellingen en externe organismen (politie, staatsveiligheid, fiscus, banken, ...) moet de algemene reglementering aangewend, gezien de beweegredenen die de uitzonderings-situatie rechtvaardigen hier vervallen.

In wat volgt zal eerst een poging worden gedaan om een stramien voor te stellen van een efficiënte juridische regeling ter bescherming van de privé-levenssfeer van de verzekerden ten opzichte van de informatieverwerking binnen de Belgische sociale zekerheid, hervormd op de beschreven wijze. Daarna zal worden aangegeven welke technische en structurele maatregelen de effectieve naleving van het normenkader kunnen garanderen, gegeven de actuele stand van de technologische evolutie. In tegenstelling tot wat algemeen

wordt verkondigd, zal daaruit blijken dat de inzet van moderne informaticamiddelen bij de gegevensverwerking de mogelijkheid biedt tot het uitwerken van een veel sluitendere bescherming van de privé-levenssfeer van het individu dan de aanwending van klassieke verwerkingsmethoden.

Wat betreft de inhoudelijke uitbouw van de basisreglementering, vinden we een in beginsel bevredigende oplossing in de regeling die voor het eerst in het gekende Datenschutzgesetz van de Duitse deelstaat Hessen dd. 7 oktober 1970 werd gepropageerd en intussen reeds in tal van andere wetgevingen is overgenomen. Het beschermingssysteem steunt op een vierledig stamien. Vooreerst worden aan de houders van persoonsgegevens verplichtingen opgelegd met betrekking tot de kwaliteitseisen waaraan deze moeten voldoen en het gebruik dat ervan mag worden gemaakt. Ten tweede wordt aan de geregistreerde personen het recht toegekend te weten hoe ze geboekt staan en over hun gegevens medezeggenschap uit te oefenen. Ten derde wordt een onafhankelijk toezienend orgaan in het leven geroepen. En tenslotte worden strafmaatregelen voorzien bij de schending van de wettelijke normen.

De verwezenlijking van het eerste beginsel uit het model impliceert vooreerst de naleving van het proportionaliteitsprincipe, volgens hetwelk de instellingen enkel de voor de vervulling van de hen opgelegde opdrachten noodzakelijke gegevens mogen opeisen en opslaan. Voorzover het de interne gegevensflow binnen het kader van de sociale zekerheid betreft, dient men er zich evenwel voor te hoeden aan de concretisatie van dit principe een algemene negatieve regel zoals § 9 I van het Duitse Bundesdatenschutzgesetz (15) (overigens een letterlijke copie van § 11 I van het reeds geciteerde Datenschutzgesetz van de deelstaat Hessen) ten gronde te leggen, die stelt dat elke sociale zekerheidsinstelling slechts die gegevens mag opvragen die ze nodig heeft voor de vervulling van de haar specifiek toegemeten taken. Zulke individualistische regeling maakt binnen het kader van de sociale zekerheid een rationeel gegevensbeheer onmogelijk. Bij de behoeftenanalyse

dient de sociale zekerheid als geheel te worden beschouwd, en mag niet in termen van sectoren of instellingen als eenheden worden gedacht. De onderlinge uitwisseling van inlichtingen die verschillende instellingen behoeven, mag niet worden verhinderd door de afstemming van de bij de opvraging gehanteerde gedetailleerdheidsgraad of de bij de opslag aangewende ordeningsstructuur op de concrete noden van één sector of één instelling.

Noodzakelijk corrolarium van het proportionaliteitsprincipe, is het beginsel van de specialiteit, volgens hetwelk de doeleinden waartoe de inlichtingen mogen worden aangewend worden bepaald door de wettelijke omschrijving van de opgelegde taken.

Het opvragen van andere inlichtingen dan de strikt noodwendige, teneinde de toekenning van de prestaties te vereenvoudigen of te versnellen, mag slechts geschieden voorzover uitdrukkelijk en duidelijk gewezen wordt op de vrijwilligheid van de overdracht van deze supplementaire informatie en even duidelijk garantie wordt verschaft omtrent de doeleinden waartoe deze gegevens zullen worden gebruikt. De verstrekking van de bijkomende gegevens om van het vermelde voordeel te kunnen genieten, impliceert in elk geval nooit de toestemming om deze gegevens voor andere, op het moment der overgave niet gekende doeleinden te laten aanwenden.

Met betrekking tot de verplicht te verstrekken informatie dient aan de verkrijger een principiële geheimhoudingsplicht te worden opgelegd. Dit impliceert dat hij de nodige maatregelen neemt om te verhinderen dat onbevoegden toegang verwerven tot de gegevens of bevoegden de gegevens op een ongeoorloofde wijze gebruiken, maar ook dat hij erover waakt dat de gegevensuitwisseling alleen gebeurt met het oog op de toegelaten doeleinden. De uitbouw van een specifieke deontologie voor informatici kan hier dienstig zijn.

Het tweede luik uit het Duitse grondmodel impliceert vier rechten voor de geregistreerde, die afdwingbaar moeten kunnen worden

gesteld voor de gewone rechtbanken, hetzij via individuele, hetzij via groepsacties. De nodige aandacht dient evenwel besteed aan het zoeken naar een methode waarbij de uitoefening door de burgers van hun rechten een doeltreffende werking van de sociale zekerheidsinstellingen niet al te zeer hypothekeert.

- 1) Het recht te weten welke instellingen beschikken over gegevens betreffende zijn persoon, aan wie deze worden doorgegeven, en het recht de juistheid van deze data te controleren.

In het sociaal zekerheidssysteem moet elk individu in concreto kunnen weten bij wie er wat over hem geboekt staat. Zoals zonet aangegeven, mag de uitwerking van deze regel het efficiënt functioneren van de sociale zekerheid evenwel niet onnodig bemoeilijken. Zo zou het opleggen aan de instellingen van sociale zekerheid van de plicht om alle vragen van de burgers betreffende inhoud en structuur van de gegevensstromen te beantwoorden, een ingewikkelde, dure en tijdrovende maatregel zijn. Het beperken van de frequentie waarmee een zelfde verzekerde de instellingen kan interpellieren is daarvoor geen afdoende remedie. Wenselijker is het vragen desbetreffend in de kiem te smoren door de vermelding van de grondslag van de informatieplicht en de aanduiding van de specifieke doeleinden waarvoor de inlichtingen zullen worden gebruikt op de invulformulieren. Ook kan er worden aangegeven aan welke instanties de gegevens automatisch worden doorgegeven, op basis van welke wettelijke regeling deze overdachten geschieden, en welke data er het voorwerp van kunnen uitmaken. Bij sporadische verstrekking van informatie aan derden, op aanvraag (dus niet systematisch), kan de uitwisseling te gepasten tijde aan de betrokkenen worden meegedeeld. Om het geheel nog doorzichtiger te maken, kan aan de onderscheiden instellingen worden opgelegd periodisch een gedetailleerde beschrijving te publiceren van de informatiestromen waarvan ze bron, respectievelijk bestemming zijn. Overigens kunnen zulke overzichten aan de sociaal verzekerden een beter inzicht verstrekken over de werking van de

instellingen. Tenslotte kan een bestand der bestanden worden gecreëerd en up-to-date gehouden waarin de diverse verzamelingen van gepersonaliseerde gegevens structureel en inhoudelijk worden omschreven. Mochten al deze op eigen initiatief door de instellingen verstrekte inlichtingen nog onduidelikheden laten bestaan bij de burger, dan kan hij zich nog bij wijze van laatste toevlucht tot de controlerende instantie wenden.

Meer nog dan het peilen naar inhoud en structuur van de informatieverzamelingen en -stromen, kan een overdadige uitoefening van het recht op controle der juistheid van de gegevens een efficiënte werking van de instellingen verlammen. Ook dit kan worden vermeden door een verlegging van het initiatief van de burger op de instelling. Door elke sociale zekerheidsinstelling de plicht op te leggen bij de toekenning of weigering van rechten aan de verzekerde de gegevens te laten kennen op basis waarvan de beslissing werd genomen, wordt aan deze laatste de mogelijkheid geboden permanent toezicht uit te oefenen op de correcte aard van de hem betreffende informatie. Bovendien heeft ook de instelling een grotere waarborg dat de gegevens waarover zij beschikt met de werkelijkheid overeenstemmen. Wat betreft inlichtingen van relatief duurzame aard (zoals de gezinstoestand bijvoorbeeld), waarvan de plicht tot specificatie bij de uitkering van elke periodieke vergoeding tot zinloze herhalingen aanleiding zou geven, zouden de instellingen verschoond kunnen worden van de mededelingsplicht voorzover ze het gegeven eenmaal aan de betrokkene hebben te kennen gegeven, en zolang de kwetsbare gegevens niet worden gewijzigd.

Het weze beklemtoond dat een beperking van het recht van de verzekerde op controle van de inhoudelijke juistheid van de gegevens slechts in zeer exceptionele omstandigheden mag worden

beperkt. Het louter feit dat de gegevens van medische aard zijn, vormt geen voldoende rechtvaardiging voor zulke uitzondering. Wel is het verantwoord, bij gevaar voor gezondheidschade voor de informant, de uitoefening van dit recht via bemiddeling van een geneesheer te realiseren, die na inzage der inlichtingen en na afweging van de voor- en nadelen tot het al dan niet doorzeggen ervan aan de betrokkene kan besluiten.

2) Het recht op verbetering van onjuiste gegevens.

Deze bevoegdheid is het noodzakelijk sluitstuk van het zonet beschreven controlerecht. Wanneer de verzekerde op de hem overgemaakte gegevensstaat een verkeerde melding ontdekt en dit ten overstaan van de instelling kan bewijzen, rust op deze laatste de verplichting onverwijld tot verbetering over te gaan, en de gecorrigeerde versie ter nazicht aan de betrokkene te kennen te geven. Uiteraard ontslaat het correctierecht van de verzekerde de instellingen geenszins van de permanente plicht om zelf eventuele fouten op te sporen en zo nodig uit de wereld te helpen.

3) Het recht, onder bepaalde voorwaarden de aanwending en verwerking van opgeslagen gegevens te verhinderen.

Voorwerp van dit recht zijn de data waarvoor de noodwendigheidsvereiste, die totnogtoe de opslag heeft gerechtvaardigd, is weggevallen. Fysisch blijven de gegevens bewaard, om mogelijke nadelen van een uitwissing (bijvoorbeeld bewijsproblemen) te voorkomen, doch aan de instelling wordt een verbod opgelegd om ze nog te gebruiken.

4) Het recht op vernietiging van de gestockeerde gegevens waarvan de opslag van in den beginne onrechtmatig was.

Teneinde de naleving van dit geheel aan voorgestelde voorschriften daadwerkelijk te waarborgen, dienen straffen te worden voorzien bij schending van de databeschermende bepalingen.

Tenslotte is de oprichting van een onafhankelijk toezienend orgaan, waartoe de meeste buitenlandse wetgevingen hun toevlucht nemen, ook voor ons land geen overbodige luxe. Zulk orgaan moet een vierdubbele functie worden toebedeeld:

- 1) de controle op de naleving van de databeschermende verplichtingen door de onderscheiden instellingen via de mogelijkheid van een onderzoek ter plaatse.
- 2) bijkomend toevluchtsoord, naast de gewone rechtscolleges, met bijzondere bevoegdheden, voor klachten vanwege de burgers die zich door de instellingen in hun rechten bedreigd of geschonden zien.
- 3) bevoegdheid om op eigen initiatief aan de instellingen instructies te geven ter voorkoming of beëindiging van de schending van databeschermende bepalingen.
- 4) adviserend orgaan van de wetgever bij het uitvaardigen van nieuwe of wijzigende regelen op het vlak van de databescherming, en van de sociale zekerheidsinstellingen bij het nemen van preventieve maatregelen.

Het wetsontwerp GOL (16) en het wetsvoorstel VAN DEN BOSSCHE (17) die recentelijk bij het parlement werden ingediend, beantwoorden in zekere mate aan onze verzuchtingen, doch erkennen niet de uitzonderingspositie van de sociale zekerheid. Bovendien kunnen ze niet helemaal worden vrijgesproken van de oude negativistische opvatting over databescherming, als zuiver defensieve maatregelen die tot doel hebben misbruiken tegen te gaan, een opvatting die gelukkigerwijze meer en meer wordt geruild voor een benadrukking van de positieve voorschriften die het heilzame gebruik van de

moderne technologieën bevorderen (18). In elk geval is te hopen dat na de lange bedenktijd die terecht werd genomen, het instrument ter bescherming van de privé-levenssfeer er nu eindelijk komt, zeker voor wat betreft domeinen als de sociale zekerheid waar op massale wijze met gepersonaliseerde gegevens wordt omgesprongen.

Het recht vermag evenwel niet alles. Een juridische bescherming van de privé-levenssfeer huppelt het onheil immers steeds achterna: ze kan (pogingen tot) misbruiken slechts bestraffen nadat ze zijn geschied. Juridische normensystemen kunnen ongewenste handelingen hoogstens trachten te voorkomen door de sancties zo hoog te stellen dat ze afschrik wekken. Doch dit is geenszins voldoende als preventieve maatregel.

Daarom dient de noodzaak beklemtoond van bijkomende technische veiligheidsmaatregelen, aangepast aan de gebruikte verwerkings-technieken. Eerste vereiste hiervoor is de algemene vorming van de gebruikers betreffende de juiste draagwijdte van de risico's die aan elektronische informatieverwerking verbonden zijn. Noch het instandhouden van mythes, noch het bagatelliseren van de gevaren dragen bij tot een efficiënte beheersing van de veiligheid van informatica- en telematicasystemen. F. BODART stelt in zijn rapport over een efficiënt gebruik van de informatietechnologieën door de overheidsadministratie (19) op dit vlak voor een expertisefunctie op te richten, belast met het toesturen van richtlijnen en aanbevelingen aan de onderscheiden besturen.

Daarnaast dringen zich maatregelen op zowel wat betreft de fysieke bescherming van de apparatuur, de werkplaatsen en de elektronische verbindingen, als wat betreft de procedures van organisatie en exploitatie van gegevensbanken. Gelet op de razendsnelle ontwikkeling van de telematica en de miniaturisering binnen de informaticasector, die leidt tot een opbloei van micro-computers en gedecentraliseerde systemen, neemt het belang aan adequate tech-

nische beveiliging gestadig toe. Het past evenwel niet in dit kader hierover al te zeer in detail te treden.

Ook een nauw toezicht op de technische beveiliging waarborgt echter onvoldoende de bescherming van de privacy van de burger, zo ze niet gepaard gaat met de nodige maatregelen op structureel vlak. In dit verband dienen de enorme voordelen benadrukt die door de in het hoger vermelde hervormingsplan voorgestelde netwerkstructuur worden geboden.

Zolang bij het gegevensbeheer de traditionele, zuiver papieren methoden werden toegepast, was het van essentieel belang de ordeningsstructuur van een gegevensverzameling optimaal af te stemmen op de doeleinden waarvoor ze zouden dienen te worden aangewend. Het herstructureren van de opgeslagen informatie kostte immers veel tijd en moeite, gezien het lezen en verwerken van de gegevens enkel konden geschieden via menselijke tussenkomst. Het nut van multifunctionele bestanden was overigens beperkt doordat de informatie slechts toegankelijk was op de plaats waar ze zich ook fysisch bevond. De onderlinge combinatie van massale gegevensverzamelingen, die aanleiding kon geven tot onrechtmatige schendingen van de privacy op grote schaal, was quasi onmogelijk gezien de enorme inzet van menselijke krachten die dat zou vergen. Tegen deze achtergrond is het dan ook verklaarbaar dat geruime tijd weinig aandacht werd besteed aan het voeren van een coördinerend beleid wat betreft de opvraging en de opslag van informatie binnen de sociale zekerheid.

Dit heeft geleid tot de huidige ondoorzichtige toestand, waarbij elke instelling beschikt over eigen bestanden, omzeggens autonoom bepaalt welke gegevens ze waar opvraagt, hoe ze ze opslaat en aan wie ze ze doorgeeft, en waarbij onderlinge uitwisselingsverbanden het resultaat zijn van particuliere beslissingen van de onderscheiden instanties op het ogenblik dat zich daartoe een concrete nood manifesteerde.

De intrinsieke privacybeschermende kracht die van de papieren administratievoering uitging, is echter langzaam uitgedoofd door de introductie van geautomatiseerde gegevensverwerking. Door de gedecentraliseerde opslag van de informatie worden weliswaar grootschalige misbruiken bemoeilijkt, maar het bestaande intransparante kluwen aan bilaterale transferverbindingen biedt met de verhoogde volatiliteit van de gegevens een vruchtbare bodem voor oncontroleerbare privacyschendingen op kleinere schaal, die niet noodzakelijk minder nadelig zijn voor de betrokkene dan inbreuken met algemene strekking. De noodzaak aan een organisationele hervorming, opgelegd van bovenuit, dringt zich op om aan deze bedreiging een einde te stellen.

De oplossing dient m.i. gezocht in het behoud van de gedecentraliseerde gegevensopslag, echter op geïntegreerde wijze. Meerevoudige opslag van éénzelfde gegeven dient zoveel mogelijk vermeden, zodat de beschikbaarheidsgraad beperkt blijft, en de toegang tot de afzonderlijke satellietdatabanken dient te worden gedi-geerd door een leidende computer, die het middelpunt vormt van een stervormig netwerk, en waarover elk acces tot de informatie noodzakelijk dient te verlopen - hetgeen kan worden bekomen door andere externe toegangspunten tot de perifere informatieverzamelingen eenvoudigweg niet te voorzien. Aldus kan niet alleen de reikwijdte van de persoonsinformatie aanzienlijk worden gereduceerd, maar bovendien wordt het mogelijk een daadwerkelijk toezicht uit te oefenen op de omvang en de inhoud van de informatie die een bepaalde instantie opvraagt. Een speciale commissie kan worden opgericht, belast met de regeling van de toegang in hoofde van de onderscheiden instellingen tot de externe databanken. Zij kan onderzoeken of het door een instelling gevraagde acces noodzakelijk is voor de haar opgelegde taken, de toegang beperken tot bepaalde gegevens, en toezicht houden op de naleving van de gestelde beperkingen.

Dergelijke organisatiestructuur neutraliseert met andere woorden niet alleen voor een groot deel de bijkomende gevaren van elektronische informatiebehandeling ten opzichte van de klassieke verwerkingsmethoden, maar zorgt zelfs voor een adequatere bescherming van de privé-levenssfeer van de burger dan de huidige werkwijze, waarbij de informatieoverdracht tussen instellingen niet is georganiseerd en verloopt via een verward net van wederzijdse uitwisselingsakkoorden. De introductie van geautomatiseerde gegevensverwerking op een gepaste wijze kan aldus, in tegenstelling met wat in brede kring wordt gedacht, leiden tot een efficiëntere bescherming van de private levenssfeer van het individu.

Besluit.

Van een stelsel van sociale zekerheid wordt verwacht dat het afdoende hulp biedt aan de beschermelingen wanneer hun bestaanszekerheid wordt bedreigd. Om de roeping die haar wordt toegemeten adequaat te kunnen vervullen, verwordt de sociale zekerheid noodzakelijkerwijze tot een massaal informatieverwerkend bedrijf, dat op de hoogte moet zijn van de reële behoeften van quasi de hele bevolking. Gezien meer dan in welke andere maatschappelijke sector ook met grote hoeveelheden gegevens van meestal zeer persoonlijke en vertrouwelijke aard betreffende omzeggens iedereen wordt omgegaan, zijn waarborgen ter bescherming van de burgers tegen onverantwoorde inbreuken op hun privé-levenssfeer dan ook meer dan elders essentieel. Nochtans bleven dergelijke beveiligingsmaatregelen tot dusver om onverklaarbare redenen uit. De opkomst van de moderne technologieën bracht de problematiek opnieuw in de actualiteit, en wel op verscherpte wijze, gezien in de publieke opinie de visie opgeld maakte als zou de introductie van de informatica noodzakelijkerwijze gepaard gaan met een verhoogde bedreiging van privacy en een toename van de gegevenshonger in hoofde van de instellingen.

Het is de hoogste tijd dat hierbij de nodige nuances worden aan-gebracht. Er dient te worden ingezien dat het zoeken naar een evenwichtspunt in de spanningsverhouding tussen de plicht tot blootlegging van de persoonlijke levenssituatie om te kunnen genieten van sociale uitkeringen enerzijds, en het recht op intimiteit anderzijds, een afgeleide is van de meer fundamentele keuze nopens de doelstellingen van een systeem van sociale zekerheid, en niet is terug te brengen tot het aanvaarden of het verwerpen van een bepaalde verwerkingstechniek. Slechts wanneer is vastgesteld in welke omstandigheden hulp wenselijk is, en pas dan, kan worden gezocht naar werkmethoden volgens dewelke de hulp-gerechtigden tijdig en met zo weinig mogelijk bijkomende belasting vanwege het systeem hun rechten kunnen verwerven. Het ware onzin-nig de aanwending van moderne technologieën hier a priori te verwerpen. Uiteraard kan een computer, zoals elk instrument van informatieverwerking dat de maatschappelijke vooruitgang bevoor-derde, worden misbruikt. Mits het scheppen van een juridisch kader, het besteden van de nodige aandacht aan technische beveili-ging en het uitbouwen van een gepaste netwerkstructuur, worden door de inzet van informaticamiddelen echter perspectieven geopend op een meer sluitende bescherming van de privacy van de burger dan bij de huidige werkwijze. Hopelijk ben ik er dan ook in geslaagd aan te tonen dat het afwijzen van een techniek die leidt tot een doeltreffender gegevensbeheer, met de daaruit voortvloeiende gunstige invloed op de toegankelijkheid van het stelsel, de snelheid en de kwaliteit van de dienstverlening en de rationale wer-king van de instellingen, zeker niet uit naam van de bedreiging van het recht op intimiteit van de burger kan worden verantwoord.

VOETNOTEN

- (1) Parl. St., Kamer, 1985-86, nr. 274/1, 1.
- (2) VIAENE, J., ROBBEN, F., VAN STEENBERGE, J. en LAHAYE, D., Algemene schets van een rationele informatieverwerking in de sociale zekerheid, Leuven, 1985, 86 p.
- (3) De Koninklijke Commissie werd ingesteld bij een wet van 23 juli 1980, B.S., 23 augustus 1980.
- (4) Zie boek I, titel VI, hoofdstuk IV van het voorontwerp van wetboek van sociale zekerheid van de Koninklijke Commissie (Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 1352 (deel III); Parl. St., Senaat, 1984-85, nr. 953 (deel III)).
- (5) Op een vergadering van 7 april 11. zette minister DEHAENE van sociale zaken de krachtlijnen van het hervormingsplan uiteen aan de leidende ambtenaren van de sociale zekerheidsparastatalen en van het ministerie van sociale voorzorg en drong aan op de nodige medewerking voor een snelle realisatie ervan. Eerstdaags wordt overigens voor de eerste maal een commissie bijeengeroepen belast met de uitwerking van de informatisering van de sociale zekerheid.
- (6) Zie in dezelfde zin: VAN BRAECKEL, H., "Voorstel tot vereenvoudiging van sociale formaliteiten. Provinciale coördinatiebureaus", Orientatie, 1986, nr. 1, 12-18.
- (7) Bedoeld worden de sectoren arbeidsongevallen, beroepsziekten, gezinsbijslagen, jaarlijkse vakantie der arbeiders, pensioenen, werkloosheid en ziekte- en invaliditeit.
- (8) Zie artikel 13 sq. van het koninklijk besluit van 8 augustus 1980, B.S., 27 augustus 1980.
- (9) B.S., 21 april 1984, 5247.
- (10) BODART, F., Voor een efficiënt gebruik door de overheidsadministratie van de informatietechnologieën, Verslag aan de Minister van Openbaar Ambt, Brussel, Inbel, 15.
- (11) Een mooi voorbeeld van de eenzijdig negatieve ingesteldheid die in bepaalde middens heerst tegen de inzet van informatiemiddelen is het door minister GOL in 1983 bij de kamer van volksvertegenwoordigers ingediende wetsontwerp tot bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer (Parl. St., Kamer, 1983-84, nr. 778/1), waarbij de gevaren verbonden aan geautomatiseerde gegevensverwerking in één adem worden genoemd met de gevaren verbonden aan apparaten die slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden een positieve aanwending kunnen krijgen, zoals af luister- of bespiedingstoestellen.
- (12) SCHILDER, A., "Juridische aspecten van privacybescherming op de universiteiten", in DE WILD, A. en EILDERS, B. (ed.), Jurist en Computer, Deventer, Kluwer, 1983, 141.
- (13) VAN STEENBERGE, J., "Geïnformatiseerde medische databanken en privacy: is de sociale wetgeving gewapend ?", in Geïnformatiseerde medische databanken en privacy. Verslagboek van het eerste symposium van de Vlaamse Vereniging voor Gezondheidsrecht, Kortrijk-Heule, UGA, 1986, 64.
- (14) "Aus der jüngsten sozialpsychologischen Forschungen ergibt sich, dass der Datenschutz keine eigenständige psychische Betroffenheit in der Öffentlichkeit hat, sondern erst durch

die Häufigkeit und durch eine Qualifizierung in der öffentlichen Meinung der Publizistik zum Gegenstand von Sorge und Angst in der Bevölkerung wird" (X., Geringes Datenschutzbewusstsein beim Bürger, Datenschutzberater, 1985, nr. 7, 16).

- (15) Gesetz zum Schutz vor Missbrauch personenbezogener Daten bei der Datenverarbeitung (Bundesdatenschutzgesetz) van 27 januari 1977, BGB1. I, 201.
- (16) Wetsontwerp tot bescherming van bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer, Parl. St., Kamer, 1983-84, nr. 778/1, waarvan de tekst van het hoofdstuk betreffende geautomatiseerde persoonsregistraties letterlijk werd overgenomen in het wetsontwerp tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van geautomatiseerde persoonsregistraties, Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 1330.
- (17) Wetsvoorstel op de informatica en op de bescherming van de privacy, Parl. St., Kamer, 1985-86, nr. 274.
- (18) HONDIUS, F., "Een grondrecht op databescherming ?", in DE WILD, A. en EILDERS, B. (ed.), o.c., 171.
- (19) BODART, F., o.c., 89.